

Nr 4

Utlåtande i anledning av motioner om förbud mot engångsglas, m. m.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 878 av fru *Elvy Olsson m. fl.* och II: 1003 av herr *Larsson* i Borrby hemställes att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att åtgärder vidtages för förbud mot engångsglas samt att panten på returglas avsevärt höjes.

Motionärerna anför att kritiken mot engångsglas ökat med dessas användning och tar sikte på glasens bidrag till nedskräpningen i naturen och till ökningen av sopmängd. Dessutom innebär engångsglasen avsevärda fördyringar av renhållningsverkens sophantering. Även returglasen börjar få karaktär av engångsglas genom den låga panten. Med anledning av riksdagsmotioner har, fortsätter motionärerna, en utredning tillsatts med uppgift att finna lösningar på nedskräpningsproblemen. Då utredningar erfarenhetsmässigt tar lång tid, när så kontroversiella intressen som här skall manövreras, är det väsentligt att arbetet med att bekämpa nedskräpningen under tiden inte ligger nere med svårreparerbara miljöskador som följd. Ett förbud mot engångsglas är ett oeftergivligt miljökrav och måste utfärdas oavsett till vilket resultat den tillsatta utredningen kommer. Om ett förbud skall få avsedd verkan krävs även att panten på returglasen höjs så att inte dessa i stället får karaktären av engångsglas.

Tidigare behandling m. m.

Allmänna beredningsutskottet behandlade vid 1966 års riksdag i anledning av fyra motionspar frågor angående användningen av engångsglas samt angående åtgärder mot nedskräpning. Genom tre framställningar hade samtidigt frågor om åtgärder mot nedskräpning med engångsförpackningar och rörande omhändertagande och destruktion av sopor, engångsemballage m. m. underställts Kungl. Maj:ts prövning. Framställningarna och remissmaterialet fanns tillgängliga för utskottet vid dess behandling av motionerna.

Utskottet förordade i sitt utlåtande nr 3 år 1966 att en översyn företogs i syfte att samordna och komplettera det utredningsmaterial som redan förelåg eller skulle komma att framläggas inom kort. Utskottet uttalade *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 11 saml. Nr 4*

vidare att på grundval av en sådan översyn behövliga initiativ till ytterligare utredning borde tagas utan tidsutdräkt. Vad särskilt gäller engångsförpackningarna borde skälen för och emot restriktioner i någon form mot användningen av engångsglas övervägas. Förslag hade framlagts om bl. a. avgiftsbeläggning av glaset och om förbud mot deras användning för vissa ändamål genom överenskommelse med fabrikanter och distributörer eller genom lagstiftning. Enligt utskottets mening borde vid dessa överväganden största vikt fästas vid konsumenternas intressen och önskemål. Såvitt utskottet kunnat finna, var dessa önskemål och intressen icke klarlagda. Vad beträffar engångsglasen hade bl. a. sådana åtgärder som åläggande för distributörerna att bortskaffa begagnade glas, skärpning av nedskräpningsbestämmelserna i naturvårdslagen, effektivare beivrande av förseelser mot bestämmelserna samt ökad upplysning och propaganda föreslagits. En allmän prövning av vilka åtgärder som kunde anses lämpliga för här ifrågasvarande syfte borde enligt utskottets mening företagas. Härvid borde även övervägas möjligheten att genom en väl tilltagen s. k. pant på alla slag av för vissa ändamål avsedda glas minska allmänhetens benägenhet att i naturen lämna efter sig tomma, i många fall krossade, glas.

Utskottet hemställde att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om översyn och utredning av vissa frågor rörande användningen av engångsförpackningar och angående nedskräpningen m. m. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Socialministern svarade den 3 november 1966 på en enkel fråga av herr Andersson i Örebro om tidpunkten för tillsättande av den begärda utredningen att frågan, som spände över ett stort ämnesområde, var under beredning i berörda departement.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades i mars 1967 en kommitté för att utreda frågor om åtgärder mot nedskräpning, m. m. I direktiven till kommittén (Riksdagsberättelsen år 1968, S: 34), som antagit namnet Kommittén för ett renare samhälle, anfördes bl. a.: »Om distributörer och tillverkare av drycker blir skyldiga att ta tillbaka tomflaskorna på villkor, som innebär en ekonomisk lockelse för konsumenten, bör en övergång till sådana material (som är förenade med mindre olägenheter från allmänna synpunkter än engångsglasen) främjas. Samma effekt kan väntas om särskilt farliga emballagetyper belägges med avgift i någon form.» Sammanfattningsvis uttalas i direktiven att det bör vara utredningens uppgift att pröva alla vägar — upplysning, förbättrad organisation och teknik, lagstiftning m. m. — som kan leda till att nedskräpningen bekämpas effektivt.

På initiativ av Sveriges industriförbund tillsattes under hösten 1967 Näringslivets arbetsgrupp i nedskräpningsfrågor. I gruppen ingår industriförbundet, lantbruksförbundet, kooperativa förbundet, grossistförbundet, livsmedelshandlarförbundet och förpackningsföreningen. Arbetsgruppens

syfte är att vara ett samlat kontaktorgan med den statliga utredningen.

Vid 1968 års riksdag väcktes motioner om skyldighet att inlösa engångsglas. Utskottet uttalade i sitt utlåtande nr 8 år 1968 att denna fråga utgjorde en endast med svårighet särskiljbar del av de frågor om engångsförpackningar och nedskräpning, vilka ingående behandlas av en parlamentariskt sammansatt kommitté, samt att förslag i berörda frågor kunde förväntas inom relativt kort tid. Utskottet fann motionärernas önskemål därmed tillgodosedda och avstyrkte motionerna, vilka avslogs av riksdagen.

Utskottet

I motionerna hemställs om åtgärder för förbud mot engångsglas och om höjning av pant på returglas.

Med anledning av motioner i riksdagen tillsattes i mars 1967 Kommittén för ett renare samhälle med uppgift att pröva alla vägar — också lagstiftning — som kan leda till att nedskräpningen bekämpas effektivt.

Enligt vad som upplysts från kommittén har förberedande undersökningar avslutats och arbetet med förslag till åtgärder fortskridit så långt att slutbetänkande beräknas föreligga under det första halvåret 1969.

Enär förslag till åtgärder för att minska nedskräpning genom engångsglas kan väntas inom en nära framtid, finner utskottet ytterligare initiativ från riksdagens sida inte vara erforderliga, utan utskottet hemställer

att de likalydande motionerna I: 878 och II: 1003 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1969

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s), Hedlund (s), Axel Kristiansson (cp)*, Helge Karlsson (s), Karl Gustav Pettersson (s), Kilsmo (fp), fröken Stenberg (m), herr Ernst Olsson (cp), fru Landberg (s)*, herrar Blomquist (m)* och Axelson (fp);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s)*, herrar Larsson i Borrby (cp), Haglund (s), fru Hörnlund (s), fru Ekroth (s), herrar Johansson i Skårstad (cp)*, Andersson i Örebro (fp), Hansson i Piteå (s), Hugosson (s), Nilsson i Agnäs (m), fru Fränkel (fp) och herr Häll (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.